

Coimisiún na Scrúduithe Stáit
State Examinations Commission

Leaving Certificate 2019

Marking Scheme

Croatian

Higher Level

Note to teachers and students on the use of published marking schemes

Marking schemes published by the State Examinations Commission are not intended to be standalone documents. They are an essential resource for examiners who receive training in the correct interpretation and application of the scheme. This training involves, among other things, marking samples of student work and discussing the marks awarded, so as to clarify the correct application of the scheme. The work of examiners is subsequently monitored by Advising Examiners to ensure consistent and accurate application of the marking scheme. This process is overseen by the Chief Examiner, usually assisted by a Chief Advising Examiner. The Chief Examiner is the final authority regarding whether or not the marking scheme has been correctly applied to any piece of candidate work.

Marking schemes are working documents. While a draft marking scheme is prepared in advance of the examination, the scheme is not finalised until examiners have applied it to candidates' work and the feedback from all examiners has been collated and considered in light of the full range of responses of candidates, the overall level of difficulty of the examination and the need to maintain consistency in standards from year to year. This published document contains the finalised scheme, as it was applied to all candidates' work.

In the case of marking schemes that include model solutions or answers, it should be noted that these are not intended to be exhaustive. Variations and alternatives may also be acceptable. Examiners must consider all answers on their merits, and will have consulted with their Advising Examiners when in doubt.

Future Marking Schemes

Assumptions about future marking schemes on the basis of past schemes should be avoided. While the underlying assessment principles remain the same, the details of the marking of a particular type of question may change in the context of the contribution of that question to the overall examination in a given year. The Chief Examiner in any given year has the responsibility to determine how best to ensure the fair and accurate assessment of candidates' work and to ensure consistency in the standard of the assessment from year to year. Accordingly, aspects of the structure, detail and application of the marking scheme for a particular examination are subject to change from one year to the next without notice.

1. Objasnite svojim riječima sljedeće pojmove: [5 bodova]
- a) štetočinama (6) *onaj koji nanosi štetu (životinja, kukac, osoba); štetnik*
 - b) ponižavajući (7) *onaj koji zlonamjerno umanjuje čije značenje; vrijeđa čiji ugled ili dostojanstvo*
 - c) usredotočuje (1) *onaj koji se koncentrira, fokusira, usmjerava na jednu stvar, jedan način*
 - d) učinkovitu tehniku (1) *tehnika koja donosi plod ili rezultat; djelotvorna, efikasna, plodonosna tehnika*
 - e) „prožeta nizom...mogućnosti“ (6) *obuzeta, potpuno ispunjena brojnim mogućnostima*

2. Opišite, na temelju teksta, ali svojim riječima, što tvrtka *Lacuna* u filmu „Vječni sjaj nepobjedivog uma“ nudi svojim klijentima? [5 bodova]

Tvrtka Lacuna u filmu „Vječni sjaj nepobjedivog uma“ svojim klijentima nudi mogućnost zaborava, mogućnost brisanja negativnih, loših i uznemirujućih sjećanja. Postupak osmišljen u tvrtki Lacuna rješava njihove klijente bolnih sjećanja.

3. Opišite, na temelju teksta, ali svojim riječima, takozvani Google-efekt ili digitalnu amneziju. [5 bodova]

Google-efektom naziva se znanstveno utvrđen fenomen prema kojem ljudi sve slabije pamte podatke za koje znaju da su im dostupni na internetu i da ih od njih dijeli tek nekoliko klikova mišem ili poteza prstom po zaslonu pametnog telefona. Zbog tog fenomena ljudi više ne pamte informacije iz svakodnevnog života – od podataka o pjesmama, knjigama, filmovima, povijesnih podataka, zemljopisnih podataka pa sve do najosnovnijih i najintimnijih podataka o bliskim osobama, poput datuma njihova rođendana ili njihova telefonskog broja.

4. „Problem je što danas Google i ostatak interneta ne koristimo kao produžetak, nego nadomjestak za vlastito pamćenje.“ Objasnite što je autorica željela reći ovom tvrdnjom. Slažete li se s njom? Obrazložite svoj odgovor. [5 bodova]

Autorica je ovime željela reći kako internet, odnosno internetske tražilice, više ne koristimo samo kao pomagalo našoj prirodnoj sposobnosti pamćenja, nego kao nadomjestak za cijeli taj proces. Internetske tražilice koristimo ne kao dodatak ili pomoć, nego umjesto pamćenja. A problem takvog nadomještanja nalazi se u tome što pamćenje nije isključivo aktivnost primanja i spremanja informacija, nego i postupak uz pomoć kojeg se razdvojene informacije i pojedinosti udružuju u jedinstvenu cjelinu. S obzirom da više ne pamtimo jer za tim nemamo potrebu, s obzirom da su nam sve informacije u nekoliko sekundi dostupne na internetu, mi smo potpuno onemogućili sintetiziranje informacija, odnosno njihovo dubinsko isprepletanje i postali smo kognitivno plići.

5. „Naša kibernetička egzistencija s jedne je strane prožeta nizom izvanrednih, donedavno nezamislivih mogućnosti, ali te nove mogućnosti, nove moći imaju i svoju

cijenu“. Temeljeno na tekstu i vašem vlastitom kibernetičkom iskustvu, u kojim bi slučajevima cijena koju plaćamo za sve načine na koje koje danas živimo s internetom bila previsoka? Obrazložite svoje mišljenje. [5 bodova]

Usprkos nebrojenim prednostima korištenja interneta – olakšanoj komunikaciji, dostupnosti informacija, olakšanom upoznavanju ljudi, olakšanoj kupovini, itd. – naša svakodnevna prisutnost na internetu i činjenica da smo gotovo sve segmente života u određenoj mjeri preselili na mrežu svih mreža skriva i nebrojene, često nevidljive i nepoznate opasnosti. Cijena bivanja na internetu svakako postaje previsoka kada sigurnost postane narušena, kada dođe do zlouporabe podataka i fotografija, kada zbog sveprisutne mržnje ili uvreda u komentarima na društvenim mrežama korisnik interneta počne patiti od psičkih problema. Cijena je previsoka i kada korištenje društvenih mreža na kojima postoji mogućnost „lajkanja“ fotografije, poput Instagrama, postane ovisnost, kada korisnici takvih mreža počnu živjeti za lajk, patiti ako isti izostane ili počnu mrziti prijatelje koji su na takvim mrežama popularniji. Neke korisničke skupine, poput, primjerice, djece ili mladih, posebno su ugrožene i nezaštićene – djeca imaju pristup mnogim neprimjerenim sadržajima, a često su i žrtve roditelja koji njihovu intimu iznose bez njihova dopuštenja jer su za isto, naravno, još premaleni. Primjer koji navodi tekst, nesposobnost zaborava, također bi se moglo nazvati primjerom s previsokom cijenom – nije prirodno da svaka glupost, svaka nesmotrenost, svaka nepodopština koje su neizostavni dio svake mladosti, odrastanja i oblikovanja karaktera, budu dostupni javnosti i tako na neki način vječno dokumentirani, bez prave mogućnosti njihova uklanjanja, odnosno zaborava. Sjene prošlosti tako nas zauvijek mogu pratiti, a to jednostavno nije humano niti prirodno.

6. „Tehnologija me očito promijenila“. Temeljeno na tekstu, ali i prema vašem mišljenju, opišite načine na koji tehnologija može promijeniti ljudsko biće. [5 bodova]

Na primjer:

- U zadnjih dvadesetak godina tehnologija je uvelike promijenila način na koji živimo te su danas neke stvari za koje smo prije mislili da pripadaju dalekoj budućnosti postale dio naše svakodnevne. Protok informacija je brz, komunikacija olakšana, olakšano je poslovanje, gotovo sva svjetska baština dostupna je na internetu, samo nekoliko klikova mišem jedina su ulaznica u nepregledne hodnike svjetskih muzeja, nekoliko poteza po zaslonu pametnog telefona dijeli nas od uranjanja u knjižničnom blago najpoznatijih svjetskih knjižnica, a moguće je i virtualno prošetati najpoznatijim svjetskim destinacijama. No, osim brojnih pozitivnih stvari koje nam je donijela tehnologija i njezin nevjerojatan razvoj, postoje i negativni učinci koji su vezani uz način na koji ljudi koriste tehnologiju, odnosno vezani su uz našu preveliku ovisnost o tehnologiji, pametnim telefonima, internetu i slično.
- Tehnologija mi je omogućila da ostanem u kontaktu s prijateljima i rodbinom u Hrvatskoj, samo jedan klik dijeli me od mogućnosti da snjima podijelim trenutke iz svojega života, da ih čujem i vidim kad god to poželim, a sve to uvelike smanjuje čežnju za domovinom. To je do prije nekoliko godina bilo nemoguće i zahtijevalo je duga iščekivanja pisama ili razglednica.

- *Tehnologija mi je omogućila da se lakše bavim svojim hobijima, saznam sve o stvarima koje me zanimaju, na lakši način dođem do predmeta koje skupljam i povežem se s ljudima iz cijelog svijeta koji dijele iste interese.*
- *Moji roditelji primijetili su da imam manje strpljenja nego njihova generacija. Na internetu sam pročitala kako je to možda čak i istina je nam je danas velika količina sadržaja dostupna na zahtjev, tako da pjesme, videozapise, utakmice i slično možemo pogledati kad god poželimo na YouTubeu i drugim video servisima, no zbog te navike da nam je uvijek sve dostupno, korisnici sve više gube strpljenje pa, prema jednom istraživanju, gase videozapis ako njegovo učitavanje traje više od dvije sekunde. Problem je što se ove navike prenose i u stvaran život te su ljudi sve nestrpljiviji čim moraju nešto čekati duže vremena (npr. dostavu, rezervaciju večere i slično).*
- *Prije nekoliko godina imao sam problema s utonućem u san; doktor mi je savjetovao da isključim telefon prije odlaska na spavanje budući da plavo svjetlo koje emitira mobilni telefon negativno utječe na prirodni proces spavanja. Poslušao sam liječnikov savjet i otad spavam normalno. Nevjerojatno!*
- *Čitala sam kako dopisivanje utječe na komunikaciju u stvarnom životu – tekstualno dopisivanje je za mnoge danas postalo temeljni oblik komunikacije, no ovakav način komunikacije negativno utječe na sposobnost ljudi u prepoznavanju emocija osoba s kojima razgovaraju/dopisuju se. Kako dopisivanjem ne možemo prepoznati neverbalne znakove komunikacije, neki se znanstvenici pribojavaju kako bi to moglo ostaviti negativne posljedice na društveni razvoj mladih.*
- *Sviđa mi se činjenica da zahvaljujući internetu mogu biti u toku s događajima iz cijelog svijeta i tako se osjećati kao pravi građanin svijeta.*

I. dio

[30 bodova]

„Ovdje u Lacuni usavršili smo sigurnu i učinkovitu tehniku koja se usredotočuje na brisanje uznemirujućih sjećanja. Patentirani, neinvazivni postupak koji će vas riješiti bolnih uspomena i omogućiti vam dugoročni spokoj koji nikada niste smatrali mogućim.“

Komentirajte, vlastitim riječima (minimalno 100 riječi), mogućnost koju nudi tvrtka *Lacuna* u filmu „Vječni sjaj nepobjedivog uma“ s pozitivnog i negativnog gledišta. Kad bi takav postupak postojao, biste li mu se i vi podvrgnuli te u kojem slučaju?

Na primjer:

- *Nikada se ne bih podvrgnuo takvom postupku. Sjećanja su ono što u velikoj mjeri čini ljudsko biće onakvim kakvo jest. Svi smo mi zbroj vlastitih iskustava, osjećaja i sjećanja, i svi oni čine upravo ono što život jest - prirodni zakoni nalažu da postoje i dan i noć, i dobro i loše, ljeto i zima, i da jedno bez drugoga jednostavno ne mogu postojati. Ne možemo cijeniti dobro ako nismo iskusili loše, ne možemo znati što je dobra knjiga ako nikada nismo pročitali lošu, ne možemo znati tko je prava osoba za*

nas ako na putu nismo imali nekoliko loših iskustava. Bolna iskustva i negativni osjećaji su ono što nas jača, ono što nas oblikuje i kao takvi su nužnost na našem životnom putu. Smisao života nije biti vječno sretan, nego postati najbolja moguća verzija nas samih, a to jednostavno nije moguće bez negativnih iskustava i učenja na vlastitim pogreškama.

- Neki od nas prošli su kroz nezamislive strahote i traume, pa im ni godine profesionalnih tretmana ne mogu pomoći. Kad bi na tržištu postojao postupak koji bi pomogao ovim ljudima da izbrišu te strašne scene iz svojih sjećanja, mislim da bi tim ljudima trebalo omogućiti normalan život.

II. dio

[40 bodova]

Napišite esej (minimalno 300 riječi) o jednoj od sljedećih tema:

1. „Znaš li što je najljepše u životu? Želja, prijatelju.“, M. Selimović, „Tvrđava“

ili

2. „Odlazak na slobodnu godinu nakon srednje škole – je li koristan ili je gubitak vremena?“

